

Безпальча О.О., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Годосієнко А.О., старший викладач

ВИПРАВЛЕННЯ ТА РЕСОЦІАЛІЗАЦІЯ ЗАСУДЖЕНИХ ЯК ОСНОВНА МЕТА ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ У СВІТЛІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ

Сучасне українське суспільство на шляху до запровадження європейських стандартів життя переоцінює моральні цінності, суспільні погляди та судження. Соціальні зміни призводять до руйнування звичного для українців способу життя та вимагають адаптації до нових умов. Оскільки попередня система моральних цінностей вже зруйнована, а нова – ще не сформована, суспільство стикається з кризою системи цінностей, наслідком якої стає вчинення таких суспільно небезпечних правопорушень як злочини. За даними Генеральної прокуратури України (лист Генпрокуратури від 28.01.2016 р. до Національної поліції України) за останні роки кількість тяжких та особливо тяжких злочинів, зокрема вбивств, крадіжок, розбійних нападів та грабежів, значно зросла. Ті, хто не встиг пристосуватись до нових стандартів, все частіше поповнюють лави підсудних, серед них особливо небезпечні рецидивісти. Натомість, сучасна пенітенціарна політика держави спрямована на покарання ув'язнених злочинців, що фактично суперечить основній меті покарання зазначеній у ч. 2 ст. 50 Кримінального кодексу України – виправленню та ресоціалізації [2].

Покарання злочинців є одним із напрямків діяльності держави, що безпосередньо виражається у її пенітенціарній функції. Пенітенціарна функція держави – це діяльність органів державної влади і управління та громадських інституцій, спрямована на забезпечення безпеки суспільства шляхом створення умов для ресоціалізації осіб, які відбули чи відбувають покарання, та повернення останніх до суспільства в якості повноцінних його членів [6, с. 8-9].

Офіційне визначення понять «виправлення» та «ресоціалізація» засуджених наведено у кримінально-виконавчому законодавстві України. Відповідно до статті 6 Кримінально-виконавчого кодексу України, під виправленням засудженого розуміється процес позитивних змін, які відбуваються в його особистості та створюють у нього готовність до самокерованої правослухняної поведінки. Під ресоціалізацією розуміють свідоме відновлення засудженого в соціальному статусі повноправного члена суспільства; повернення його до самостійного загальноприйнятого соціально-нормативного життя в суспільстві [1].

Тобто можна дійти висновку, що сучасна пенітенціарна установа розглядається законодавцем не як заклад для повної ізоляції злочинця від суспільства до моменту закінчення строку покарання, а як установа зорієнтована на здійснення його соціальної адаптації з метою створення безпечних умов для життя законослухняних громадян.

У той же час загальновідомим є факт, що на діяльності органів та установ, які забезпечують виконання кримінальних покарань, відбивається специфіка і характерні особливості виконання того чи іншого виду призначеного покарання. Головною ознакою кримінальних покарань, пов'язаних із позбавленням волі, є забезпечення фізичної ізоляції засуджених від суспільства і цілодобового нагляду за їх поведінкою в спеціально призначеній для цього установі [4, с. 29].

Концептуальними ідеями кримінально-правових реформ більшості країн Європи стало повне забезпечення захисту прав людини, дотримання принципів правової держави та гуманізація кримінальної відповідальності і покарання [5, с. 145].

Вітчизняна ж пенітенціарна система містить цілу низку недоліків, які впливають на процес відновлення соціального статусу засудженого після відбування ним покарання, зокрема: відсутність необхідного медичного обслуговування у в'язницях (за даними Міністерства охорони здоров'я, в місцях позбавлення волі найбільше хворих на туберкульоз); незадовільне медико-санітарне, матеріально-побутове та харчове забезпечення; переповненість в'язниць та їх недостатнє фінансування; систематичне знущання над засудженими та катування; велика кількість самогубств засуджених через напружену атмосферу у відносинах з іншими в'язнями та знущання з боку адміністрації; процвітання корупції та хабарництва серед персоналу установ виконання покарань.

За таких умов теоретично закріплені елементи та засади відбування кримінального покарання, такі як мета та завдання кримінального покарання, принципи законності, рівності засуджених, справедливості тощо не виконуються на практиці, тому перевиховання засуджених у вітчизняній пенітенціарній системі майже неможливе. Незважаючи на численні спроби реформування пенітенціарної системи України та приведення пенітенціарної політики держави у відповідність до міжнародних стандартів, система закладів виконання покарань в Україні все ж має недоліки. Ці недоліки безпосередньо пов'язані із нівелюванням приписів міжнародних конвенцій та нехтуванням правами людини.

Література

1. Кримінально-виконавчий кодекс України станом на 08.10.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1129-15>.

2. Кримінальний кодекс України станом на 02.11.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/2341-14>.

3. Про Концепцію державної політики у сфері реформування Державної кримінально-виконавчої служби України / Президент України. – Указ від 08.11.2012 р. № 631/2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/631/2012>

4. Богатирьов І.Г. Кримінально-виконавче право України: підручник / І.Г. Богатирьов. – К.: Правова єдність, 2008. – 352 с.

5. Кримінально-виконавче право України: (Загальна та Особлива частини): навч. посіб. / О.М. Джужа, С.Я. Фаренюк, В.О. Корчинський. – 2-е вид., перероб. та допов. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 448 с.

6. Ягунов Д.В. Державне управління пенітенціарною системою України: механізми ресоціалізації засуджених: дис. ... канд. наук: – 25.00.02 – держ. упр. / Д.В. Ягунов. – О., 2004. – 234 с.

УДК 343(043.2)

Бернацька В. В., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Катеринчук К. В., к.ю.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ ПРИЧЕТНОСТІ ДО ЗЛОЧИНУ

Причетність до злочину є однією із найбільш складних кримінально-правових проблем. Чинне кримінальне законодавство України не закріплює причетності до злочину як самостійного інституту кримінального права, не містить її родового поняття. Тому актуальною є розробка теоретичних засад закріплення причетності до злочину як окремого самостійного інституту кримінального права та встановлення підстав відповідальності причетних до злочину осіб.

Причетність до злочину - це діяння (дія чи бездіяльність) без ознак співучасті, що пов'язане з основним (попереднім) злочином, яке не сприяє та не обумовлює його вчинення [1, с. 117].

Ознаки причетності до злочину: причетна до злочину особа не бере безпосередньої участі у його вчиненні; діяння причетних осіб не перебуває у причинно-наслідковому зв'язку із вчиненням іншою особою основним (попереднім) злочином; не характеризується єдністю умислу виконавця основного (попереднього) злочину та причетної особи; ступінь суспільної небезпеки причетного діяння залежить від ступеня суспільної небезпеки основного (попереднього) злочину [1, с. 118].

На підставі положень ч. 6 і 7 ст. 27 КК України, з урахуванням теорії і сформованої практики, виділяються такі види причетності до злочину: 1) Заздалегідь не обіцяне приховування злочину - це активна діяльність особи по приховуванню злочинця, засобів і знарядь вчинення злочину, його слідів або предметів, здобутих злочинним шляхом. Це, наприклад,